

Шаповаленко Д. О., канд. екон. наук., доц.,
Семків М. О., магістрантка,
*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ У ЗОНІ АТО

Харківський регіон володіє потужним туристсько-рекреаційним потенціалом. Об'єкти, які можна показувати туристам, є в кожному районі області. Але він використовується, або не в повному масштабі, або взагалі не використовується. Існує достатньо проблем, що цьому сприяють. Необхідні нормальні дороги, точки харчування, засоби розміщення. Регіону також не вистачає інвестицій, реклами, сучасної інфраструктури і т.п. Туристи мало проінформовані про туристсько-рекреаційні об'єкти, на які багата область. Крім того, проблемою для розвитку індустрії стала також Антитерористична операція на Донеччині, що зменшила привабливість регіону для відвідувачів.

Останні декілька років на сході України не припиняються воєнні дії. Кількість потерпілих від цього зростає кожного дня у геометричній прогресії. Влада нашої держави та всі небайдужі роблять все можливо, щоб їм допомогти. Якщо з фізичними пошкодженнями ще можливо подолати, то психологічна реабілітація це складніша ситуація, яку людині самотужки подолати важко. Під психологічною реабілітацією розуміють систему медико-психологічних, педагогічних, соціальних заходів, спрямованих на відновлення, корекцію або компенсацію порушених психічних функцій, станів, особистісного та соціального статусу людей, що отримали психічну травму. Психологічна реабілітація є найважливішим елементом відновлення психічної рівноваги. Реалізується вона через здійснення різноманітних впливів на психіку людини. За допомогою ефекту, що виникає при впливанні на психологічний стан можливо знизити рівень нервово-психічної напруженості, швидше відновити розладнану нервову систему. [1] Саме тому, організована психологічна допомога це те, що потрібно людям, вимушеним покинути своє постійне місце проживання. Одним зі способів може бути час проведений на природі. Харківська область наділена достатньою кількістю природно-рекреаційних ресурсів, які є можливість використовувати для вирішення поставленої проблеми.

Сьогодні за офіційними даними, в Харкові зареєстровано 119 тис. вимушених переселенців. Згідно з соціальним опитуванням, 67% з них хотіли б залишитися жити в Харкові.

Оскільки на даний момент, люди знаходяться у незвичному для них місці проживання, це один із моментів, що заважають психологічній реабілітації. Тому, щоб допомогти переселенцям звикнути до міста Харкова і Харківської області, потрібно їх познайомити з місцем їх теперішнього перебування.

Важливим потенціалом для туристсько-рекреаційної діяльності є природні рекреаційні ресурси. Природно-заповідний фонд Харківського регіону має унікальні цінні природні територіальні комплекси, і включає 240 територій загальною площею 72,9 тис. га, що становить 2,3% від площі області в цілому.

Почати можна з самого центра регіону, а саме з міста Харків. Тут знаходять три природні зони – міський сад імені Тараса Григоровича Шевченка, центральний парк культури і відпочинку імені Максима Горького та Лісопаркова зона.

Сад ім. Т. Г. Шевченка – одне з найулюбленіших місць не тільки харків'ян, а й гостей міста. Свою історію веде з 1804 року, коли було посаджені перші дерева засновником Харківського національного університету Василем Назаровичем Каразіним. В 1896 році на території парку був відкритий Харківський перший в Україні зоологічний сад, який функціонує і сьогодні. На території саду знаходиться кіноконцертний зал «Україна», а поруч з садом – Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка, тож кожний охочий після тривалої прогулянки може відвідати театральну виставу чи концерт. [2]

Центральний парк культури і відпочинку ім. М. Горького, в період свого створення у 1893–1895 роках, знаходився поза містом, тому призначався для кінних прогулянок. Був розроблений за зразком Булонського лісу у Франції – з алеями для верхової їзди і катання в екіпажах. Сьогодні це головний парк Харкова. На території парку знаходяться фонтан, численні атракціони і кафе, кінотеатр «Парк», дитяча залізниця, підвісна канатна дорога, дитячі майданчики. [3]

Лісопарк – зона відпочинку в місті Харкові. Харківський Лісопарк розташований в північно-західній частині міста, і частково за межами міста. Він є найбільшим в Україні. Більша частина лісопарку являє собою природний ліс.

Не слід забувати і про Фельдман Екопарк, що з'явився вже в 21 ст. Сьогодні він має не меншу популярність серед відвідувачів, ніж парки, зазначені вище. Одна з головних місій Фельдман Екопарк – виховання морально і фізично здорового покоління. [4]

Велике значення не тільки для Харківщини, але, загалом і для всієї України, мають два національні природні парки: парк «Гомільшанські ліси» та «Дворічанський» парк.

Парк «Гомільшанські ліси» знаходиться на березі річки Сіверський Донець у Зміївському районі. Головною метою парку є збереження флори і фауни, що занесені до Червоної книги України. Це одне з тих місць, що пристосовані для відвідування туристів. Крім того, саме тут знаходяться Коробові хутори, так звана «Харківська Швейцарія», і найвідоміша пам'ятка – Козача гора. З Козачої гори видно найбільше з озер Харківщини – Лиман. Також у Коробових хуторах знаходиться перший в Харківській області екологічний маршрут.

«Дворічанський» національний парк був створений на основі унікальних для України крейдяних комплексів. Це єдине місце, де збереглася первозданна природа, яка виникла ще в крейдяний період. Крейдяні гори на Харківщині

складаються з безлічі крейдяних утворень, які тягнуться на десятки кілометрів вздовж річки Оскіл. [4]

У Харківському регіоні, крім крейдяних гір, є й інші унікальні місця. Наприклад, Кварцевий кар'єр, або Блакитне озеро, що знаходиться в селі Новоселівка та Кицівська пустеля (Кицівська пустеля – смуга піску зі справжніми барханами, яка знаходиться між Чугуєвом і печенігів. Свою назву пустеля отримала від розташованого поблизу села Кицівка) [4].

Це мала частина з усіх можливих туристсько-рекреаційних ресурсів Харківського регіону, що можуть використовуватися для психологічної реабілітації потерпілих в зоні АТО. Також сюди можна включити садибу Шарівський парк, з їх унікальними по своїй природі співаючими терасами, Наталіївський парк, Краснокутський дендропарк, Ботанічний сад ХНУ ім. В. Н. Каразіна, тощо.

Головною метою психологічної реабілітації постраждалих це повернення їм стану спокою, впевненості у завтрашньому дні, позбавлення страху за своє життя. Особливо тоді, коли вони вимушено знаходяться поза межею їх постійного місця проживання. І допомогти їм соціалізуватися знову це першочергова мета Української держави. А туризм це один зі способів досягнення цієї мети. Адже, якщо згадати визначення туризму – це відновлення фізичних, духовних і моральних сил, а останнє саме те, що потрібно людям, що стали жертвами Антитерористичної операції на сході України.

Використання туристично-рекреаційних ресурсів Харківського регіону для психологічної реабілітації потерпілих у зоні АТО

Харківський регіон володіє потужним туристично-рекреаційним потенціалом. Об'єкти, які можна показувати туристам, є в кожному районі області. Але він використовується, або не в повному масштабі, або взагалі не використовується. Необхідні нові підприємства харчування, засоби розміщення, поліпшення транспортного сполучення. Регіону не вистачає інвестицій, розвинутого комплексу просування товарів і послуг на ринку споживачів, сучасної інфраструктури і т.п. Туристи мало проінформовані про туристично-рекреаційні об'єкти, на які багата регіон. Крім того, проблемою для розвитку індустрії стала також Антитерористична операція на Донеччині, що зменшила привабливість регіону для відвідувачів.

Останні декілька років на сході України не припиняються воєнні дії. Потерпілі є кожного дня. Влада нашої держави та всі небайдужі роблять все можливо, щоб їм допомогти. Якщо з фізичними пошкодженнями ще можливо подолати, то психологічна реабілітація це складніша ситуація, яку людині самотужки подолати важко. Під психологічною реабілітацією розуміють систему медико-психологічних, педагогічних, соціальних заходів, спрямованих на відновлення, корекцію або компенсацію порушених психічних функцій, станів, особистісного та соціального статусу людей, що отримали психічну травму. Психологічна реабілітація є найважливішим елементом відновлення психологічної рівноваги. Реалізується вона через здійснення різноманітних впливів на психіку людини. За допомогою ефекту, що виникає при впливанні

на психологічний стан можливо знизити рівень нервово-психічної напруженості, швидше відновити розладнану нервову систему [1]. Саме тому, організована психологічна допомога це те, що потрібно людям, вимушеним покинути своє постійне місце проживання. Одним зі способів може бути час проведений на природі. Харківська область наділена достатньою кількістю природно-рекреаційних ресурсів, які є можливість використовувати для вирішення поставленої проблеми.

Сьогодні за офіційними даними, в Харкові зареєстровано 119 тис. вимушених переселенців. Згідно з соціальним опитуванням, 67% з них хотіли б залишитися жити в Харкові.

Оскільки на даний момент, люди знаходяться у незвичному для них місці проживання, це один із моментів, що заважають психологічній реабілітації. Тому, щоб допомогти переселенцям звикнути до міста Харкова і Харківської області, потрібно їх познайомити з місцем їх теперішнього перебування.

Важливим потенціалом для туристично-рекреаційної діяльності є природні рекреаційні ресурси. Природно-заповідний фонд Харківського регіону має унікальні цінні природні територіальні комплекси, і включає 240 територій загальною площею 72,9 тис. га, що становить 2,3% від площі області в цілому.

Почати можна з самого центра регіону, а саме з міста Харків. Тут знаходять три природні зони – міський сад імені Тараса Григоровича Шевченка, центральний парк культури і відпочинку імені Максима Горького та Лісопаркова зона.

Сад ім. Т. Г. Шевченка – одне з найулюбленіших місць не тільки харків'ян, а й гостей міста. Свою історію веде з 1804 року, коли було посаджені перші дерева засновником Харківського національного університету Василем Назаровичем Каразіним. В 1896 році на території парку був відкритий Харківський перший в Україні зоологічний сад, який функціонує і сьогодні. На території саду знаходиться кіноконцертний зал «Україна», а поруч з садом – Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка, тож кожний охочий після тривалої прогулянки може відвідати театральну виставу чи концерт [2].

Центральний парк культури і відпочинку ім. М. Горького, в період свого створення у 1893–1895 роках, знаходився поза містом, тому призначався для кінних прогулянок. Був розроблений за зразком Булонського лісу у Франції – з алеями для верхової їзди і катання в екіпажах. Сьогодні це головний парк Харкова. На території парку знаходяться фонтан, численні атракціони і кафе, кінотеатр «Парк», дитяча залізниця, підвісна канатна дорога, дитячі майданчики [3].

Лісопарк – зона відпочинку в місті Харкові. Харківський Лісопарк розташований в північно-західній частині міста, і частково за межами міста. Він є найбільшим в Україні. Більша частина лісопарку являє собою природний ліс.

Не слід забувати і про Фельдман Екопарк, що з'явився вже в 21 ст. Сьогодні він має не меншу популярність серед відвідувачів, ніж парки, зазначені вище. Одна з головних місій Фельдман Екопарк – виховання морально і фізично здорового покоління [4].

Велике значення не тільки для Харківщини, але, загалом і для всієї України, мають два національні природні парки: парк «Гомільшанські ліси» та «Дворічанський» парк.

Парк «Гомільшанські ліси» знаходиться на березі річки Сіверський Донець у Зміївському районі. Головною метою парку є збереження флори і фауни, що занесені до Червоної книги України. Це одне з тих місць, що пристосовані для відвідування туристів. Крім того, саме тут знаходяться Коробові хутори, так звана «Харківська Швейцарія», і найвідоміша пам'ятка – Козача гора. З Козачої гори видно найбільше з озер Харківщини – Лиман. Також у Коробових хуторах знаходиться перший в Харківській області екологічний маршрут.

«Дворічанський» національний парк був створений на основі унікальних для України крейдяних комплексів. Це єдине місце, де збереглася первозданна природа, яка виникла ще в крейдяний період. Крейдяні гори на Харківщині складаються з безлічі крейдяних утворень, які тягнуться на десятки кілометрів вздовж річки Оскіл [4].

У Харківському регіоні, крім крейдяних гір, є й інші унікальні місця. Наприклад, Кварцевий кар'єр, або Блакитне озеро, що знаходиться в селі Новоселівка та Кицівська пустеля (Кицівська пустеля – смуга піску зі справжніми барханами, яка знаходиться між Чугуєвом і печенігів. Свою назву пустеля отримала від розташованого поблизу села Кицівка) [4].

Це мала частина з усіх можливих туристично-рекреаційних ресурсів Харківського регіону, що можуть використовуватися для психологічної реабілітації потерпілих в зоні АТО. Також сюди можна включити садибу Шарівський парк, з їх унікальними по своїй природі співаючими терасами, Наталіївський парк, Краснокутський дендропарк, Ботанічний сад ХНУ ім. В. Н. Каразіна, тощо.

Головною метою психологічної реабілітації постраждалих це повернення їм стану спокою, впевненості у завтрашньому дні, позбавлення страху за своє життя. Особливо тоді, коли вони вимушено знаходяться поза межею їх постійного місця проживання. І допомогти їм соціалізуватися знову це першочергова мета Української держави. А туризм це один зі способів досягнення цієї мети. Адже, якщо згадати визначення туризму – це відновлення фізичних, духовних і моральних сил, а останнє саме те, що потрібно людям, що стали жертвами Антитерористичної операції на сході України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Місюра В. Ф. Психологічна реабілітація військовослужбовців. – М. : Академія ім. Фрунзе, 1995. – 25 с.
2. Mykharkov. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mykharkov.info/>
3. Centralpark. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://centralpark.kh.ua/ua/>
4. Recreation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://recreation.at.ua/>
5. Igotoworld. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.igotoworld.com/ua/home/home.htm>